

Zapomenuté v myšlení

Heidegger už názvem svého hlavního díla, ale hlavně podrobnými výklady mocně poukázal na to, jak metafyzická tradice evropské filosofie už velmi brzo po samém svém zrodu ve starém Řecku zapomínala až docela zapoměla na „bytí“, a to ačkoli termínu užívala nadále. Ale to není tak výjimečná záležitost, jak by se mohlo zdát; v evropském myšlení se zapomínalo na mnoho dalšího, ačkoli pojmenování se neztratilo (jen dostalo jiný význam). Jde např. o „čas“ (ostatně to byl zase Heidegger, který na to poukázal právě také v souvislosti se „zapomněním na Bytí“), ale jde třeba také o „víru“, a zase navzdory tomu, že slovo samo je v křesťanské tradici ve všech dobách hojně frekventováno. Zvláště evropské myšlení je „vírou“ (skutečnou vírou, tj. odvráceností od minulosti a aktivní otevřeností do budoucnosti) silně poznamenáno, ale v reflexi si to stále dost neuvědomuje (a o „víře“ myslí a mluví v jiném, upadlejším smyslu). A tak bychom mohli pokračovat. Je z toho patrné, že v myšlenkové aktivitě hraje nezanedbatelnou roli také to, čeho si nejsme vědomi, ale zdaleka ne pouze v tom smyslu, jak o tom mluví psychoanalýza. Do „zapomenutosti“ (spíše než do „nevědomí“) se propadají nejen zážitky (a zlomky zážitků) situací a dějů, ale také myšlenky (eventuelně i „nápady“), a dokonce myšlenky pojmově přinejmenším „předstrukturované“ (ne-li už jednou strukturované). A protože je velmi obtížné najít a upřesnit hranici mezi tím, co už jednou bylo myšleno pojmově, a tím, co nikdy pojmově myšleno nebylo, ale později (i po generacích, ba i po staletích) pojmově myšleno být může, je třeba vždy velmi opatrně postupovat, když budeme chtít mluvit o „zapomnění“ a „zapomenutosti“ – a když naopak půjde o nový nápad v rámci nové, novým způsobem radikální „reflexe“.

(Písek, 040122-2a.)